

УДК 378.091.21:005.963.2(477)

До питання щодо інституціоналізації професії тьютора в українському освітньому просторі

Осадча Катерина Петрівна

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна*

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри інформатики і кібернетики,
<http://orcid.org/0000-0003-0653-6423>, okp@mdpu.org.ua*

Анотація. Нині людині важко орієнтуватися у великих потоках інформації, щоб засвоїти її, а освіта, яка має допомогти їй у цьому, залишається консервативною та повільно модернізується. За таких умов виникає необхідність появи принципово нової позиції у професійній освіті – тьютора. Позиція тьютора як посада у штатному розкладі школи також актуалізується запровадженням профілізації шкіл і варіативних предметів у старших класах. Аналіз класифікаторів професій Великобританії, Польщі, США, Канади та Росії засвідчує наявність у них професії тьютора. У статті окреслено відмінність тьютора від класного керівника, вчителя-предметника, соціального педагога, шкільного психолога, педагога додаткової освіти, асистента і помічника вчителя. Обґрунтовано доцільність внесення професії «тьютор» до переліку професій у Національному класифікаторі України. Подано функціональні обов'язки тьютора у сфері середньої освіти, у сфері вищої освіти та у сфері додаткових освітніх послуг.

Ключові слова: тьютор; професія; функціональні обов'язки; класифікатор професій.

The Problem of Tutor Profession Institutionalization in the Ukrainian Educational Space

Osadcha Kateryna

*Bogdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university,
Melitopol, Ukraine*

*PhD, Associate professor,
Associate professor of the Department of Computer Science and Cybernetics
<http://orcid.org/0000-0003-0653-6423>, okp@mdpu.org.ua*

Abstract. The modern information society is characterized by such signs as the circulation of large volumes of various information kinds (text, graphics, video) from various sources; the existence of poorly structured, contradictory, rapidly changing information. Nowadays, it is difficult for a person to navigate through large streams of information for learning it. Education, which should help a person in this learning, remains conservative and upgrades slowly. Under such conditions, there is a need for a fundamentally new position in vocational education, a position of a tutor. A tutor is understood as a teacher in the process of the individualization principle makes an individual educational program, taking into account interests and aptitudes of the tutor, provides support in its mastering. Introduction

of the profilisation of schools and alternative subjects for upper grades will update the tutor position as a position in the regular school manning table. An analysis of the profession classifiers in Great Britain, Poland, the USA, Canada and Russia testifies the presence of the tutor profession. In the National Classifier of Ukraine "Classifier of professions DK 003: 2010" the tutor profession is absent. The article outlines the difference between a tutor and a class teacher, a subject teacher, a social teacher, a school psychologist, an additional education, an assistant and an assistant teacher. The expediency of introduction of the tutor profession into the list of professions in the National Classifier of Ukraine is substantiated. Functional duties of a tutor in the field of secondary education, a tutor in the sphere of higher education and a tutor in the field of additional educational services are provided. Knowledge that a tutor should have for the execution of the following functions is outlined.

Keywords: tutor; profession; functional responsibilities; professional classifier.

ВСТУП

Сучасне інформаційне суспільство, як зазначають Е. Тофлер, М. Кательс, Б. А. Кормич, характеризується такими ознаками як циркуляція великих обсягів інформації різного виду (текст, графіка, відео) з різноманітних джерел; існування погано структурованої, суперечливої, швидко змінюваної інформації. Нині людині важко орієнтуватися у великих потоках інформації, щоб засвоїти її, а освіта, яка має допомогти їй у цьому, залишається консервативною та повільно модернізується. Тому, як зазначає В. М. Співаковський ([Співаковский, 2011](#)), процесом навчання у школі незадоволені всі: учні – їм нецікаво, тому що «догми на догмах сидять і догмами поганяють»; вчителі – вони не встигають за прогресом; батьки, які 10-15 років вчать дитину, а вона потім виявляється безробітною і безпорадною; держава витрачає мільярди бюджетних коштів, а не отримує спеціалістів потрібного рівня. У зв'язку із цим В. А. Нікітін наголошує, що «у ситуації перелому немає тих, хто достеменно знає, як і куди рухатися, немає вчителів – є досвід проживання у нових умовах і його рефлексія, обмін досвідом, проектування майбутнього і спроби реалізації проектів, дослідження нових питань...» ([Нікітін, 2017](#)). Стає очевидним, що екстенсивний шлях зростання національної освіти себе повністю вичерпав, а на порядку денному – досягнення нею нових якісних характеристик, які відповідають вимогам сьогодення ([Кремень, 2016](#)).

За таких умов виникає необхідність появи принципово нової позиції у професійній освіті – тьютора. Її зміст та характеристики були досліджені багатьма вітчизняними (А. М. Бойко, М. В. Іващенко, Т. І. Койчева, В. В. Осадчий, С. О. Сисоєва, А. К. Сучану та ін.) та зарубіжними (Дж. К. Бейлі, Е. О'Брайант, Е. Гордон, Д. Ю. Гребьонкіна, Т. М. Ковальова, Ю. А. Лях, С. Ф. Сироткін, П. Чекерда та ін.) науковцями. На думку А. М. Бойко, актуальність тьюторства сьогодні зумовлена, по-перше, тим, що тьюторська технологія спрямована на задоволення освітніх потреб особистості, країни і суспільства, їх гармонізації; по-друге, вона наочно демонструє залежність розвитку країни від результатів освіти окремих індивідів і спрямована на їх піднесення; по-третє, визначається необхідністю особистісно орієнтованої, гуманної педагогічної взаємодії; по-четверте, у зв'язку з цим персоніфікацією педагогічної освіти, побудовою власної програми, яка здійснюється за індивідуальними можливостями; по-п'яте, потребою формування суб'єкт-суб'єктних толерантних

відносин учасників педагогічного процесу, що супроводжують особистісно-професійний розвиток майбутніх педагогів ([Бойко, 2011](#)).

Нині у зв'язку із профілізацією шкіл і впровадженням варіативних предметів у старших класах ([Міністерство освіти і науки України, 2017](#)) також актуалізується позиція тьютора як посади у штатному розкладі школи, у функції якого має входити діагностування індивідуальних особливостей учнів, допомога в обиранні індивідуальної освітньої програми та плану навчання, а також педагогічний супровід учнів і консультування батьків щодо вибору додаткових факультативів й індивідуальних занять їх дитиною.

Проте, як зазначає А. М. Бойко, «у нашій країні тьюторство – професія, якої немає і яка вже є, і буде у зв'язку з ситуацією в суспільстві, зменшенням кількості студентів та учнів, кризою виховання» ([Бойко, 2011](#)). Тому актуальним стає питання інституціоналізації професії тьютора у сучасному освітньому просторі України. У зв'язку із цим метою статті є обґрунтування на основі узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду тьюторства нової професійної ролі в Україні – тьютора.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі аналізу зарубіжних і вітчизняних наукових праць, не зважаючи на відсутність одностайності у розумінні поняття «тьютор», можна виділити одну ключову позицію, що об'єднує всі трактування – це принцип індивідуалізації. На відміну від індивідуального підходу принцип індивідуалізації пов'язаний перш за все з процесом самоосвіти, він дозволяє людині орієнтуватися на власні індивідуальні освітні цілі та пріоритети ([Ковалева, 2011](#)). Реалізація цього принципу передбачає укладання індивідуальної освітньої програми (ІОП), враховуючи інтереси і схильності тьюторанта, а також надання підтримки в її засвоєння (здійснення супроводу). Педагог, який проводить таку діяльність, є тьютором ([Ветров, 2017](#)).

Тьютор супроводжує і розширює освітній простір традиційної школи. Тьютор – це та людина, яка актуалізує освітні потреби учнів, працює з ними, обговорює їх, та прагне допомогти підопічному в їх задоволенні. Поява тьюторської позиції пов'язана з наданням різноманітних освітніх послуг освітнім закладом, який намагається відповідати на реальні виклики часу, виклики соціального життя.

Тьютор у вищому навчальному закладі має надавати допомогу майбутньому спеціалісту в створенні власної освітньої програми з урахуванням можливостей конкретного навчального закладу. Передбачуване збільшення часу, що виділяється у професійній освіті на самостійну роботу, збільшує значимість роботи тьютора: саме він допомагає у проектуванні індивідуального освітнього маршруту студента, а також розробці індивідуальних дослідних проектів. В іншому випадку все багатство відкритого освітнього простору конкретного навчального закладу і загалом єдиного сучасного освітнього простору може виявитися неосвоєним ресурсом, якщо у молодій людині не буде сформовано адекватних засобів для здійснення освітньої діяльності у ньому.

Тьютор виступає ключовою фігурою в дистанційному навчанні. Він здійснює соціально-педагогічний супровід студентів у процесі навчання за допомогою дистанційних технологій навчання, зокрема інформаційно-комунікаційних.

Тьюторські функції неофіційно виконують окремі класні керівники, вчителі-предметники, викладачі-тьютори, куратори, соціальні педагоги, шкільні психологи, педагоги додаткової освіти. Проте така складна і багатогранна діяльність як побудова і супровід унікальної індивідуальної програми особистості на основі використання всього різноманіття можливостей, що надає сучасне освітньо-інформаційне середовище, має виконуватися професіоналом, що підготовлений до цієї діяльності (тьюторської) і виконує лише її. Інакше мета індивідуалізації не може бути досягнута.

Як зазначає С. Ветров, на відміну від класного керівника й учителя тьютор вирішує принципово інше завдання. Вчитель працює з культурою і передає учневі її зразки, а тьютор працює з інтересом підопічного і допомагає йому визначитися щодо власної самореалізації. Вчитель – фахівець, який володіє знаннями і вміє їх подати, а тьютор – той, хто супроводжує учня (студента) в його самостійному руслі, виконує функцію навігатора ([Ветров, 2017](#)). Класний керівник відповідає за здійснення процесу навчання і виховання в своєму класі. Він працює з усім класом, намагаючись здійснити індивідуальний підхід, а не дотриматися принципу індивідуалізації, який за умов масової школи реалізувати не можливо. Психолог здійснює психологічну допомогу учням у складних життєвих чи навчальних ситуаціях. Соціальний педагог забезпечує соціально-правовий захист учнів та попередження впливу негативних соціальних чинників на формування та розвиток особистості дитини. Педагог додаткової освіти розвиває різноманітну творчу діяльність учнів (вихованців) у різних установах додаткової освіти. У тьютора своє завдання: він здійснює супровід кожного школяра у процесі формування їм індивідуальної освітньої програми ([Ковалева, 2011](#)).

Відрізняються також від діяльності тьютора і функції асистента та помічника вчителя. У посадові обов'язки асистента вчителя входить забезпечення соціально-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами. Разом із учителем класу він виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення, допомагає дитині у виконанні навчальних завдань, залучає учня до різних видів навчальної діяльності; у складі групи фахівців приймає участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку дитини; адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини з особливими освітніми потребами ([Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012](#)). Асистент вчителя у Державному класифікаторі професій ([Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, 2010](#)) відноситься до розділу «Фахівці». Цей розділ вміщує професії, що вимагають знань в одній чи більше галузях природознавчих, технічних і гуманітарних наук, професійні завдання яких полягають у виконанні спеціальних робіт, пов'язаних із застосуванням положень та використанням методів відповідних наук. Професія «Помічник вчителя» розміщена у розділі «Працівники», до якого належать професії, що передбачають знання, необхідні для надання послуг. Більшість професій, вміщених до цього розділу, вимагає повної загальної середньої та професійно-технічної освіти чи повної загальної середньої освіти та професійної

підготовки на виробництві. У практиці роботи шкільний помічник учителя допомагає учителю при проведенні демонстраційних робіт, лабораторних і практичних занять.

Функції тьютора, що подані у роботах таких науковців як Г. Гіннс, Б. Деніс, В. Н. Дурберг, Т. М. Ковальова, В. М. Кухаренко, О. О. Челнокова та ін., набагато ширші і складніші, ніж асистента чи помічника учителя. Тому доцільно відносити професію тьютора до розділу Державного класифікатора «Професіонали», який вміщує професії, що передбачають високий рівень знань у галузі гуманітарних наук, професійні завдання яких полягають у збільшенні існуючого фонду (обсягу) знань, застосуванні певних концепцій, теорій та методів для розв'язання певних проблем чи у систематизованому викладенні відповідних дисциплін у повному обсязі.

Аналіз класифікаторів професій Великобританії, Польщі, США, Канади та Росії засвідчує наявність професії тьютора у них. Так зокрема у Standard Occupational Classification 2010 Великобританії у групі Teaching and Educational Professionals виділено дві професії «Тьютор освіти дорослих» (Adult education tutor) та «Приватний тьютор» (Private tutor) ([SOC 2010, 2010](#)). У Класифікаторі професій і спеціальностей Польщі ([Klasyfikacja zawodów i specjalności, 2014](#)) у розділі «Інші фахівці з викладання та освіти» подана назва професії «Trener osobisty (coach, mentor, tutor)», в описі якої зазначається, що тьютор допомагає клієнту вносити зміни в особистий і професійний розвиток та досягати поставлених цілей; підтримує процес зміни у всіх сферах життя: відкриває невикористаний людський потенціал в індивідуальних та колективних заняттях; викликає мотивацію діяти; разом із клієнтом знаходить ефективні рішення. У Standard occupational classification США професія тьютора відноситься до групи професій «Інші вчителі та інструктори» ([Standard occupational classification manual, 2018](#)). У National Occupational Classification Канади професія тьютора має місце у трьох групах: «post-secondary teaching and research assistants», «college and other vocational instructors» та «other instructors» ([National Occupational Classification 2016, 2016](#)).

У Росії з 2008 года посада тьютора офіційно затверджена двома наказами Міністерства охорони здоров'я і соціального розвитку Російської Федерації (РФ): «Об утверждении профессиональных квалификационных групп должностей работников образования» ([Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации, 2008a](#)) та «Об утверждении профессиональных квалификационных групп должностей работников высшего и дополнительного профессионального образования» ([Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации, 2008b](#)). У першому документі професія тьютора належить до групи посад педагогічних працівників 4-го кваліфікаційного рівня, а у другому – до групи посад працівників адміністративно-господарського та навчально-допоміжного персоналу 3-го кваліфікаційного рівня. Кваліфікаційні характеристики тьютора, зайнятого у сфері середньої ([Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации, 2010](#)) та вищої ([Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации, 2011](#)) освіти, затверджені відповідно у 2010 та 2011 роках. Також у 2012 році Міжрегіональною тьюторською асоціацією підготовлено проект професійного стандарту за видом економічної діяльності «Тьюторський супровід індивідуальної освітньої програми» ([Чупринин, 2012](#)), який представлено на зовнішню експертизу освітньою спільнотою для подальшої передачі до Національного агентства розвитку кваліфікацій. Пропонований професійний

Осадча К.П.

стандарт містить стандартні розділи: загальні положення; паспорт професійного стандарту; картка виду трудової діяльності; перелік одиниць професійного стандарту; опис одиниць професійного стандарту; види сертифікатів, що видаються на основі справжнього професійного стандарту; розробники професійного стандарту; експертиза та реєстрація професійного стандарту. У ньому визначено терміни, зокрема ті, що стосуються тьюторської діяльності (індивідуалізація, індивідуалізація в освіті, індивідуальна освітня програма, тьюторський супровід індивідуальної освітньої програми, освітні ресурси, картування, освітній подія, освітнє середовище); представлено узагальнений опис виконуваної трудової діяльності. Ця діяльність визначена розробниками стандарту як педагогічна діяльність по супроводу процесів формування та реалізації ІОП особами різного віку і на різних щаблях освіти. Вона включає такі етапи: а) виявлення освітнього запиту (інтересу) тьюторанта і допомогу у постановці освітніх цілей, б) організацію проектування освітньої діяльності, в т.ч. аналіз і пошук освітніх ресурсів; в) сприяння в реалізації проекту освітньої діяльності в освітньому середовищі, г) організацію рефлексії і проектування наступного кроку в освіті. У стандарті для описаного виду трудової діяльності заявлений 7-й рівень кваліфікації тьютора згідно Національної рамки кваліфікацій РФ, зазначено 8 трудових функцій, згрупованих у три узагальнені трудові функції, з їх описом згідно макету професійного стандарту.

У Національному класифікаторі України «Класифікатор професій ДК 003: 2010» професія тьютора відсутня. Разом із тим, як доведено у нашому попередньому дослідженні (Осадча, 2017), передумовами виникнення тьюторства в Україні стали:

- досвід самопізнання і самоосвіти у церковному навчанні під керівництвом наставника (духівника);
- діяльність вищих навчальних закладів (Києво-Могилянська академія, Львівський університет) та середовища братських і козацьких шкіл; розвиток інституту наставництва;
- формування вітчизняної педагогічної думки щодо вимог та функцій учителя, зокрема уявлення про роль наставника не лише як учителя-предметника, а й педагога, що формує тіло, душу, характер і моральність учня (К. Д. Ушинський);
- зародження ідей суб'єкт-суб'єктного навчання (І. Я. Франко) та індивідуалізації освіти (С. Ф. Русова, Б. Д. Грінченко).
- урізноманітнення поглядів щодо освіти підростаючого покоління: від дитиноцентрованості, педагогіки особистості та принципу гуманізму у 20-30-х роках ХХ ст. до розвитку ідей програмованого, проблемного, розвивального, діяльнісного навчання у 60-70-х роках ХХ ст.

Це сприяло тому, що на межі ХХ-го та ХХІ століття здійснилися оформлення та усталення ідей тьюторства в освіті України, спричинене пошуком нових шляхів індивідуалізації освіти та розвитком педагогіки співробітництва і гідності та ідей персоніфікації навчання. У результаті це дало поштовх для розвитку тьюторства як самостійного педагогічного явища, формування і поширення тьюторських практик, наукового осмислення тьюторської діяльності.

У 2011 році була створена «Тьюторська асоціація України», метою якої стала просвітницька і громадська діяльність, впровадження індивідуалізації в освіті і розвиток системи тьюторів. За сприянням асоціації у 2015-2020 роках запроваджено проект «Тьюторська технологія як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті» ([Міністерство освіти і науки України, 2015](#)), серед завдань якого стоїть розробка нормативно-правових документів, які регламентують діяльність тьютора.

Аналіз вітчизняного і закордонного досвіду тьюторства та інституціоналізації професії тьютора дає підстави для визначення функціональних обов'язків тьютора для українського освітнього простору. Вважаємо доцільним виділити окремо функціональні обов'язки тьютора, зайнятого у сфері середньої освіти; тьютора, зайнятого у сфері вищої освіти та тьютор, зайнятого у системі додаткових освітніх послуг.

Тьютор, зайнятий у сфері середньої освіти, на нашу думку, має виконувати такі завдання та обов'язки: організовує індивідуальний супроводу учня (малої групи учнів) в освітньому просторі передпрофільної підготовки та профільного навчання; координує самостійне навчання учня; допомагає дитині у з'ясуванні її успіхів та невдач і правильному формулюванні цілей на майбутнє; координує різні напрями передпрофільної підготовки та профільного навчання; допомагає учневі в усвідомленому виборі стратегії власної освіти й подоланні труднощів процесу самоосвіти; створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів); організовує комунікації з учнем, спрямовані на аналіз вибору, результатів, коректування індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану; організовує взаємодію учня з іншими учителями для реалізації та корекції індивідуального навчального плану; залучає батьків у процес укладання, коригування та контролю за реалізацією індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану; здійснює моніторинг динаміки процесу становлення вибору учнем індивідуального шляху своєї освіти; організовує індивідуальні та групові консультації для учнів та батьків з питань усунення виникаючих навчальних труднощів і потреб у підопічного (учня); використовує різні способи комунікації з учнем (групою учнів), включаючи електронні форми (інформаційно-комунікаційні технології).

Серед завдань та обов'язків тьютора, зайнятого у сфері вищої освіти, виділено такі: організовує педагогічний супровід студента (малої групи студентів) у вищому навчальному закладі, який передбачає допомогу майбутньому спеціалісту в створенні власної освітньої програми з урахуванням можливостей конкретного навчального закладу; допомагає зорієнтуватися студенту в існуючому різноманітті інваріантних та варіативних дисциплін ВНЗ з урахуванням його власного інтересу, цілей освіти та життєвих планів, а також будувати особисту освітню програму з урахуванням можливостей ВНЗ, своїх інтересів, прагнень та цілей; допомагає студенту в ході навчання концентруватися не тільки на предметних досягненнях, а й на розвитку власних здібностей, що роблять можливими майбутні досягнення; координує самостійне навчання студента; допомагає розібратися в успіхах, невдачах і правильно сформулювати цілі на майбутнє; координує різні напрями професійної підготовки та професійного навчання; допомагає студенту в усвідомленому виборі стратегії освіти й

Осадча К.П.

подоланні труднощів процесу самоосвіти, створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів); організовує комунікацію зі студентом, спрямовану на аналіз вибору, результатів, коректування індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану; організовує взаємодію студента з іншими викладачами чи професіоналами обраної галузі освіти для узгодження індивідуальної освітньої програми та індивідуального навчального плану; залучає батьків у процес оформлення та коригування індивідуальної освітньої програми, інформує їх про його реалізацію й освітні результати студента; здійснює моніторинг динаміки процесу становлення вибору студентом шляху своєї освіти; організовує індивідуальні та групові консультації для студентів і батьків з питань усунення виникаючих навчальних труднощів; використовує різні способи комунікації зі студентом (групою студентів), включаючи електронні форми (інформаційно-комунікаційні технології).

Уважаємо доцільним визначення таких завдань та обов'язків тьютора, зайнятого у системі додаткових освітніх послуг: організовує процес індивідуальної роботи з підопічним з виявлення, формування і розвитку його пізнавальних інтересів; організовує персональний педагогічний супровід підопічного з метою досягнення ним власних освітніх цілей; координує пошук інформації для самоосвіти; супроводжує процес формування особистості підопічного (допомагає розібратися в успіхах і невдачах, сформулювати особисте замовлення до своєї освіти, вибудувати цілі на майбутнє, спланувати шляхи досягнення власних освітніх цілей, створити ресурсне освітнє середовище); координує взаємозв'язок пізнавальних інтересів підопічного і напрямків власної освіти; здійснює пошук і систематизацію освітніх ресурсів для потреб підопічного; визначає перелік і методик інформаційної та консультативної роботи; вибирає оптимальну організаційну структуру для взаємозв'язку із підопічним; надає допомогу підопічному в усвідомленому виборі стратегії освіти, подоланні проблем і труднощів процесу самоосвіти; створює умови для реальної індивідуалізації процесу навчання (з'ясування індивідуальної освітньої траєкторії, укладання індивідуальної освітньої програми та маршруту, розробка індивідуальних навчальних планів); забезпечує рівень підготовки підопічного, який відповідає вимогам державного освітнього стандарту, проводить спільно з підопічним рефлексивний аналіз його діяльності та результатів, спрямованих на аналіз вибору його освітньої стратегії, коригування індивідуальних навчальних планів; організовує взаємодію підопічного з іншими спеціалістами для корекції індивідуальної освітньої програми, сприяє розвитку творчого потенціалу та участі в науково-дослідницькій діяльності; організовує взаємодію з батьками чи особами, які їх замінюють, з метою коригування та моніторингу реалізації індивідуальної освітньої програми; здійснює рефлексію та моніторинг власної діяльності та діяльності підопічного у досягненні його освітніх цілей; організовує індивідуальні та групові консультації для підопічних і їх батьків (осіб, які їх замінюють); підтримує пізнавальний інтерес підопічного, сприяє реалізації творчого потенціалу та пізнавальної активності підопічного; забезпечує й аналізує досягнення і підтвердження підопічним освітніх результатів; контролює і оцінює ефективність побудови та реалізації індивідуальної освітньої програми, з огляду на успішність самовизначення підопічного, оволодіння вміннями, розвиток досвіду творчої діяльності, пізнавального інтересу.

Тьютор має знати пріоритетні напрямки розвитку освітньої системи України; закони та інші нормативні правові акти, що регламентують освітню, фізкультурно-спортивну діяльність; Конвенцію про права дитини; основи педагогіки, дитячої, вікової та соціальної психології; психологію відносин, індивідуальні та вікові особливості дітей і підлітків, вікову фізіологію, шкільну гігієну; методи і форми моніторингу навчальної діяльності; педагогічну етику; теорію і методику виховної роботи, методи організації вільного часу; технології відкритої освіти і тьюторські технології; методи управління освітніми системами; сучасні педагогічні технології продуктивного, диференційованого, розвивального навчання, реалізації компетентнісного підходу; методи встановлення контактів з учнями різного віку та їх батьками (особами, які їх замінюють), колегами по роботі; технології діагностики причин конфліктних ситуацій, їх профілактики та вирішення; основи екології, економіки, права, соціології; адміністративне, трудове законодавство; основи роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями та мультимедійним обладнанням; правила з охорони праці та пожежної безпеки.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Зважаючи на актуальність тьюторства в умовах сучасного розвитку суспільства і освіти в Україні, враховуючи закордонний досвід інституціоналізації професії тьютора та передумови становлення тьюторства в Україні, а також реалізуючи завдання експерименту «Тьюторська технологія як засіб реалізації принципу індивідуалізації в освіті», запровадженого МОН у 2015-2020 рр., вважаємо доцільним внесення професії «тьютор» до переліку професій у Національному класифікаторі України «Класифікатор професій ДК 003: 2010». Це дозволить ввести посаду тьютора у штатний розклад школи, ВНЗ чи приватних структур додаткової освіти. Наведені функціональні обов'язки можуть стати підґрунтям для розробки кваліфікаційних характеристик тьютора у трьох сферах діяльності: загальній середній освіті, вищій школі та сфері додаткових освітніх послуг. У перспективі подальших досліджень передбачається визначення змісту та структури професійної компетентності тьютора, що передбачає аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.* (2014). *Psz.praca.gov.pl*. Взято з http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/6488358/Zal_KZiS%202014%20tekst%20jednolity%20Dz_U_z%202018%20poz_227.pdf.
- National Occupational Classification 2016.* (2016). *Noc.esdc.gc.ca*. Retrieved from <http://noc.esdc.gc.ca/English/NOC/welcome.aspx?ver=16>.
- SOC 2010 - Office for National Statistics.* (2010). *Ons.gov.uk*. Retrieved from <https://www.ons.gov.uk/methodology/classificationsandstandards/standardoccupationalclassificationsoc/soc2010>.
- Standard occupational classification manual.* (2018). *Bls.gov*. Retrieved from https://www.bls.gov/soc/2018/soc_2018_manual.pdf.
- Бойко, А. (2011). Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць*, (2), 4-10.

Осадча К.П.

- Ветров, С. (2017). Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка, 23-24 (69)*, 35-47.
- Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики. (2010). *Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010»*. Київ. Взято з <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.
- Ковалева, Т. (2011). Оформление новой профессии тьютора в российском образовании. *Вопросы образования, (2)*, 163-181.
- Кремень, В. (Ред.). (2016). *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ: Педагогічна думка.
- Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации. (2008a). *Об утверждении профессиональных квалификационных групп должностей работников образования. Приказ от 05.05.2008 № 216н*. Москва. Взято с <https://rg.ru/2008/05/28/perechen-obrazovanie-dok.html>.
- Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации. (2008b). *Об утверждении профессиональных квалификационных групп должностей работников высшего и дополнительного профессионального образования. Приказ от 05.05.2008 № 217н*. Москва. Взято с <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/93312/>.
- Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации. (2010). *Единый квалификационный справочник должностей руководителей, специалистов и служащих. Раздел «Квалификационные характеристики должностей работников образования». Приложение к приказу от 26.08.2010 № 761н*. Москва. Взято с <http://base.garant.ru/199499/53f89421bbdaf741eb2d1ecc4ddb4c33>.
- Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации. (2011). *Об утверждении Единого квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и служащих, раздел «Квалификационные характеристики должностей руководителей и специалистов высшего профессионального и дополнительного профессионального образования. Приказ от 11.01.2011 № 1н*. Москва. Взято с [http://main.isuct.ru/files/uchsovet/Приказ_Минздравсоцразвития_РФ_от_11.01.11_№1н_\(квалификационные_требования\).pdf](http://main.isuct.ru/files/uchsovet/Приказ_Минздравсоцразвития_РФ_от_11.01.11_№1н_(квалификационные_требования).pdf).
- Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. (2012). *Щодо посадових обов'язків асистента вчителя. Лист № 1/9-675 від 25.09.2012*. Київ. Взято з http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/.
- Міністерство освіти і науки України. (2015). *Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів України. Наказ від 15.07.2015 № 764*. Київ. Взято з <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-07-21/4257/nmo-764-1.pdf>.
- Міністерство освіти і науки України. (2017). *Про типові навчальні плани для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Наказ від 11.07.2017 № 995*. Київ. Взято з <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-07-26/7766/nmo-995-1.pdf>.
- Нікітін, В. (2017). Освітні траєкторії світу, що стрімко змінюється. *Інформаційний збірник для директора школи та завідувача дитячого садка, 23-24 (69)*, 33-34.
- Осадча, К. П. (2017). Історико-педагогічний аналіз становлення тьюторства в освіті України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки, 4(59)*, 395-401.
- Спиваковский, В. (2011). *Образовательный взрыв*. Киев: ЧФ «МУВЦ "ГРАНД-ЭКСПО"».

Чупринин, А. (2012). Проект профессионального стандарта тьютора 2012-2015 г. Межрегиональная Тьюторская Ассоциация. Взято с <http://www.thetutor.ru/ob-ssotsiatsii/dokumenty/resheniya-pravleniya-mta/129-professionalnyj-standart-tyutora/751-proekt-professionalnogo-standarta-tyutora-2012-2015-g.html>.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy.* (2014). *Psz.praca.gov.pl*. Retrieved from http://psz.praca.gov.pl/documents/10240/6488358/Zal_KZiS_2014_tekst_jednolity_Dz_U_z_2018_poz_227.pdf. (in Polish)
- National Occupational Classification 2016.* (2016). *Noc.esdc.gc.ca*. Retrieved from <http://noc.esdc.gc.ca/English/NOC/welcome.aspx?ver=16>. (in English)
- SOC 2010 - Office for National Statistics.* (2010). *Ons.gov.uk*. Retrieved from <https://www.ons.gov.uk/methodology/classificationsandstandards/standardoccupationalclassification/soc/soc2010>. (in English)
- Standard occupational classification manual.* (2018). *Bls.gov*. Retrieved from https://www.bls.gov/soc/2018/soc_2018_manual.pdf. (in English)
- Boiko, A. (2011). A tutor – a higher quality pedagogical position and a new space of spiritually-moral co-operation. *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats*, (2), 4-10. (in Ukrainian)
- Vietrov, S. (2017). Concept and algorithm of tutorial activity. *Informatsiyni zbirnyk dlia dyrektora shkoly ta zaviduvacha dytiachoho sadka*, 23-24 (69), 35-47. (in Ukrainian)
- State Committee of Ukraine for Technical Regulation and Consumer Policy. (2010). *National Classifier of Ukraine "Classifier of occupations DK 003:2010"*. Kyiv. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>. (in Ukrainian)
- Kovaleva, T. (2011). Tutoring – institutionalization of new profession in Russian school. *Voprosy obrazovaniya*, (2), 163-181. (in Russian)
- Kremen, V. (Ed.). (2016). *National report on the state and prospects of education in Ukraine*. Kyiv: Pedahohichna dumka. (in Ukrainian)
- Ministerstvo zdavoohraneniya i social'nogo razvitiya Rossijskoj Federacii. (2008a). *On the approval of professional qualification groups of educational posts. Order of May 5, 2008 No 216n*. Moscow. Retrieved from <https://rg.ru/2008/05/28/perechen-obrazovanie-dok.html>. (in Russian)
- Ministerstvo zdavoohraneniya i social'nogo razvitiya Rossijskoj Federacii. (2008b). *On the approval of professional qualification groups of posts of employees of higher and additional professional education. Order of May 5, 2008 No 217n*. Moscow. Retrieved from <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/93312>. (in Russian)
- Ministerstvo zdavoohraneniya i social'nogo razvitiya Rossijskoj Federacii. (2010). *Unified qualifying reference book of positions of managers, specialists, and employees. Section "Qualification characteristics of the positions of educators"*. Annex to the order of August 26, 2010 No 761n. Moscow. Retrieved from <http://base.garant.ru/199499/53f89421bbdaf741eb2d1ecc4ddb4c33>. (in Russian)
- Ministerstvo zdavoohraneniya i social'nogo razvitiya Rossijskoj Federacii. (2011). *On the approval of the Unified qualification reference book for the positions of executives, specialists and employees, section "Qualification Characteristics of Positions of Executives and Specialists in Higher Professional and Additional Professional Education"*. Order of January 11, 2011 No 1n. Moscow. Retrieved from [http://main.isuct.ru/files/uchsovet/Приказ_Минздравсоцразвития_РФ_от_11.01.11_№1н_\(квалификационные_требования\).pdf](http://main.isuct.ru/files/uchsovet/Приказ_Минздравсоцразвития_РФ_от_11.01.11_№1н_(квалификационные_требования).pdf). (in Russian)

Осадча К.П.

-
- Ministry of Education and Science, Youth and Sports. (2012). *On the Teaching Assistant's Official Duties. Letter No 1/9-675 of September 25, 2012.* Kyiv. Retrieved from http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/. (in Ukrainian)
- Ministry of Education and Science. (2015). *On conducting experimental and experimental work on the basis of general educational institutions of Ukraine. Order of July 15, 2015.* Kyiv. Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2015-07-21/4257/nmo-764-1.pdf>. (in Ukrainian)
- Ministry of Education and Science. (2017). *On Typical Curricula for 10-11 Classes of General Educational Institutions. Order of July 11, 2017 No 995.* Kyiv. Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-07-26/7766/nmo-995-1.pdf>. (in Ukrainian)
- Nikitin, V. (2017). Educational trajectories of a rapidly changing world. *Informatsiyni zbirnyk dlia dyrektora shkoly ta zaviduvacha dytiachoho sadka, 23-24* (69), 33-34. (in Ukrainian)
- Osadcha, K. P. (2017). Historical and pedagogical analysis of tutoring formation in the education of Ukraine. *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky, 4*(59), 395-401. (in Ukrainian)
- Spivakovskij, V. (2011). *Educational explosion.* Kiev: ChF "MUVC "GRAND-EHKSP0"". (in Russian)
- Chuprinin, A. (2012). *The project is the professional standard for tutor 2012-2015. Interregional Tutor Association.* Retrieved from <http://www.thetutor.ru/ob-assotsiatsii/dokumenty/resheniya-pravleniya-mta/129-professionalnyj-standart-tyutora/751-proekt-professionalnogo-standarta-tyutora-2012-2015-g.html>. (in Russian)

Матеріал надійшов до редакції 06.03.2018